

„EGYELŐRE CSAK ÚGY LÁTÁSBÓL”

Európában is egyedülálló az Óbudai Népzenei Iskola

Idén huszonöt éves az ország, sőt Európa egyetlen olyan művészeti iskolája, az Óbudai Népzenei Iskola, ahol autentikus és legmagasabb szintű népzenei képzés folyik. A népi hangszeresek és énekesek óbudai fellegvárát a nemrég elhunyt Kobzos Kiss Tamás vezette 1991-től egészen haláláig. Az intézmény két vezetője – Gelencsér Ágnes igazgatóhelyettes és Szerényi Béla megbízott igazgató beszél a mesterről, az intézmény múltjáról és a terveikről.

GELENCSÉR ÁGNES: Óbudán a III. Kerületi Állami Zeneiskolában indult először népzenei tagozat Béres János vezetésével, Till Ottó igazgatása alatt. Az Óbudai Népzenei Iskola 1991 januárjában vált önállóvá, tehát most leszünk 25 évesek. Negyed évszázadon át Kobzos Kiss Tamás vezette az intézményt. Sajnos ő már nem élhette meg a jubileumi ünnepséget, árván maradtunk, de folytatjuk, amit elkezdett, amire tanított minket. Tamás 1992 nyarán jött be hozzám a Néprajzi Múzeumba, hogy áthívjon Óbudára tanítani, ahol 1993 óta (két év kihagyással) igazgatóhelyettes vagyok. Azóta itt dolgozom, és őszintén mondhatom, nem bántam meg, hogy akkor egy másik zeneiskolának mondtam búcsút. Itt egyből „otthonra leltem”. Ez mindenképp Tamás szeretetteljes fogadtatásának is köszönhető, és ez sok-sok éves közös munkánkra is jellemző volt.

SZERÉNYI BÉLA: Én annak idején az Árpád Gimnáziumba jártam, ahol működött egy népzene-néptánc szak a Népzenei Tagozat közreműködésével. Én is itt kezdtem el a népzene-t – tekerőt – tanulni, négy évig jártam ide. Ez a négy esztendő nem is annyira a szigorúan vett hangszer tanulásról, hanem sokkal inkább a zenei anyanyelv megismeréséről, életmód, műveltség megszerzéséről szólt. Ebben az időszakban rengeteg táncmuzsikálás, koncert, népzene gyűjtés töltötte ki a mindennapjaimat olyan intenzíven, hogy mindössze négy év tekerő tanulás után megkaptam a Népművészet Ifjú Mestere címet. Ugyanebben az időben megalakítottuk a Magyar Tekerőzenekart, amely a hazai tekerőmuzsika legjobb műhelyévé nőtte ki magát, jónéhány emblemikus CD-felvétellel. A gimnázium után hangszerkészítést tanultam. Végzettségem szerint hegedűkészítő vagyok, de minekutána abban az időben hunyt el Bársony Mihály, a Népművészet Mestere – aki az utolsó hagyományörző tekerőkészítő volt –, egyértelművé vált, hogy tekerőlantokat fogok készíteni. Érdekesség, hogy – egészen egyedüli módon – a Népművészet Mestere címet háromszor is elnyertem: először szólistaként, majd a Tekerőzenekarral, végezetül hangszerkészítőként. Ma már Ezüstkoszorús Hangszerkészítő Mester címmel

FOTÓK: SÁNTA BALÁZS

kitüntetve végzem ezt a tevékenységet. A hangszerész iskola után elvégeztem az akkor induló ének-zene, népzene szakot Nyíregyházán, majd Pomázon dolgoztam tizenhét évig a Teleki-Wattay Művészeti Iskolában. Ott már az első növendékeim közül kiemelkedett két olyan tehetség, akiből azóta tanár lett. Egyikük, Legeza Márton tíz éven keresztül itt tanított, másikuk, Németh András ebben az évben lett nálunk tanár, amellet, hogy a Zeneakadémián is tanít.

„Ez az iskola nemcsak Magyarországon, Európában is egyedülálló, nincs még egy olyan alapfokú művészeti iskola, ahol csak népi hangszerekkel foglalkoznak. Ez abszolút kuriózum.”

KOBZOS KISS TAMÁS EMLÉKEZETE

Tamás nemcsak azért hívott ide öt évvel ezelőtt, hogy átvegyem a tekerő tanszakot, hanem azért is, hogy elvégezzem a közoktatási vezetőképzőt, és – ha bizalmat kapok és lehetőségem nyílik rá – folytatni tudjam azt a munkát, amit

ő elkezdett. Tamás elképesztő vezető volt, mindenben hosszú távon gondolkodott. Azért is lett ilyen kiemelkedő rangja az iskolának, mert megkérdőjelezhetetlen a szakmai munka, mindig a legjobbak közül lehetett válogatni. Itt csupa olyan kolléga tanít, aki igazán kiváló szakember. Tamás mindig meglátta a fiatal tanároknak a lehetőséget, hogy majd merrefelé lehet vinni a pályájukat. Ez az iskola nemcsak Magyarországon, Európában is egyedülálló, nincs még egy olyan alapfokú művészeti iskola, ahol csak népi hangszerekkel foglalkoznak. Ez abszolút kuriózum.

GELENCSÉR ÁGNES: Tamás utánozhatatlan egyéniség volt. Vezetőként soha nem volt szigorú, de nem is volt rá szüksége, hiszen a lény maga sugározta a tekintélyét. Hihetetlenül művelt ember volt. Ugyan vegyész mérnöki végzettségű, de a szüleitől az irodalom, a történelem, a zene szeretetét is megörökölte. Apja költő, anyja tanárnő. Sokoldalú műveltségét tanúsította többek közt az is, hogy többször szervezett iskolánkban előadássorozatokat Látó emberek címen, ahol kéthetente kiváló néprajzosok tartottak előadásokat. Tamás legalább olyan magas színvonalú tudásról tett tanúbizonyságot a hozzászólásaiban, mint a néprajztudósok. E terület minden fontos szereplőjét

személyesen ismerte, legtöbbször a Művészeti Akadémia tagja, ahol Tamás a Népművészeti Tagozat vezetője volt. 2014-ben Kossuth-díjat kapott, melyet szellemi és művészeti munkássága mellett a népzeneoktatás terén elért eredményeiért érdemelt ki. Föl se tudnám sorolni az egyéb díjait, de talán ennél is fontosabb az a mérhetetlen tudás, amit birtokolt.

SZERÉNYI BÉLA: Amikor még tanulóként találkoztam Tamással, leginkább azt éreztem, hogy sugárzik belőle a jószág. Személyiségének másik alapvető meghatározója a mérhetetlen tudás volt. Végtelen intelligencia és hatalmas műveltség jellemezte.

„Amikor még tanulóként találkoztam Tamással, leginkább azt éreztem, hogy sugárzik belőle a jószág. Személyiségének másik alapvető meghatározója a mérhetetlen tudás volt. Végtelen intelligencia és hatalmas műveltség jellemezte.”

AZ ISKOLA FEJLŐDÉSE

GELENCSÉR ÁGNES: Az első időkben a Nagyszombat utcában, egy lakóépületben működött iskolánk. A lakók nagy többségével olyan jóba voltunk, hogy volt, aki lejárt hangversenyeinket, vizsgáinkat meghallgatni. Szigorúan délután 1-től este 7-ig tanítottunk. 2013-ban költözhettünk át ebbe a csodálatos épületbe, amely korábban Építészeti

Múzeum volt. Tamásnak igen nagy szerepe volt abban, hogy hosszú idő után méltó helyre kerülhettünk. Az épület teljesen fel kellett újítanunk, korszerűsíteni, egy kicsit „magunkra formálnunk”, melyhez az önkormányzat nagyon komoly pénzzsággal járult hozzá. Idén 212 diákunk tanul az iskolánkban. A vonós

tanszakon hegedűt, kontrát, bőgőt tanulnak növendékeink, ezen kívül furulyát és dudát, népi éneket tanítunk, de különböző korosztályokban népdalkörre is járnak gyerekeink. A pengetős tanszakon belül citera-, koboz-, tamburaoktatás is folyik, de ne hagyjuk ki a tekerőoktatást sem. Emellett természetesen meg kellett erősíteni a zeneelmélet- és szolfézsoktatást is, mely a zenei pályára készülőkhöz elengedhetetlen.

SZERÉNYI BÉLA: Megerősítettük a zeneelméleti képzést is. Az elmúlt negyven évben, amióta egyáltalán van intézményesült népzeneoktatás, mindig az volt a hivatalos állásfoglalás, hogy mivel a népzene szájról szájra terjed, ezért a tanulási folyamat is – pedagógiailag nagyon helyesen – közvetlen ismeretátadással történjen. A tanár mindig együtt muzsikál a növendékekkel, a növendékeket is a lehető legkorábban egymás mellé tesszük, tehát folyamatos a közösségi zenélés. Ennek van azért hátulütője is, hiszen ez a fajta munka akkora leterhelést jelent a tanároknak, hogy a zeneelméleti kérdések, illetve a szolfézs kicsit a háttérbe szorultak. Csakhogy, amióta egyetemi képzés is létezik a népzeneészek számára, fel kell készítenünk a növendékeinket arra, hogy adott esetben közvetlenül innen, az alapfokú művészeti iskolából jelentkezve is legyen esélyük az egyetemi felvételen. Ehhez viszont meg kell erősíteni, és hosszú távon föl kell építeni a zeneelméleti képzést. Ez egyébként megint helyi csoda. Olyan alapfokú művészeti képzést folytató intézményt, ahonnan közvetlenül jelentkezhetnek a diákok akár egyetemre is, rajtunk kívül nem nagyon ismerek.

GELENCSÉR ÁGNES: Valóban, idén két tanítványunkat is felvették a Zeneművészeti Egyetemre.

SZERÉNYI BÉLA: A diákjaink egy része a környékről érkezik hozzánk. Természetesen környéken nemcsak a III. kerületet kell érteni, hanem az észak-budai agglomerációt, de gyakorlatilag az ország bármelyik pontjáról jelentkeznek, sőt, határon túlról is érkeznek diákok. A külföldiek esetében még az idegen nyelvűeknek is besegítünk. Diákjaink életkori megoszlása is egyedi, hiszen nagyon sok 18 vagy akár 22 évesnél idősebb növendékünk is van. Sokan úgy kapnak kedvet a népzene-tanuláshoz, hogy elmennek egy táncházba, jól érzik magukat, és azt mondják, jó lenne zenélni is. Ők, akik később kapcsolódnak be

a zeneoktatásba, nálunk egyáltalán nem számítanak fehér hollónak. Tavaly készítettünk egy felmérést, amelyben diákjaink szüleinek is fölítettük a kérdést: ha módjuk nyílna rá, lenne-e kedvük zenélni? A szülők nyolcvan százaléka azt felelte, hogy ő is bekapcsolódna a zenetanulásba, ha lenne rá lehetőség.

GELENCSÉR ÁGNES: Hozzánk már családok, generációk tartoznak. Van olyan nyolc gyerekes család, ahonnan idén öt gyerek jár az iskolánkba. Fábián Évike például úgy tartja a kicsiknek az úgynevezett előképzőt, ami nálunk népi játék, hogy az óra végén mesél a gyerekeknek. A népzene, a népi játékok és a mese elválaszthatatlanok egymástól. És ami más, mint egy másik zeneiskolában, hogy hozzánk nemcsak az jár, aki be van iratkozva, hanem hozzá a kistestvérét, szüleit is. Igazi, értékes emberi kapcsolatok alakulnak ki, és ez meghálálja magát. Bármilyen hangverseny, népzenei verseny adódik, számíthatunk a fellépő gyerekek mellett a szülőkre is, igazi házigazdaként segítenek nekünk a rendezvények lebonyolításában.